

Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m.

ISSN 2002-1054, Artikelnummer 2015-X-X
Utgivare: Rättschef Pär Ödman, Socialstyrelsen

**HSLF-FS
2015:xx**

Utkom från trycket
den xx januari 2016

Socialstyrelsens föreskrifter om ändring i föreskrifterna (SOSFS 1999:5) om allmäntjänstgöring för läkare;

beslutade den X december 2015.

Socialstyrelsen föreskriver¹ med stöd av X kap. X § patientsäkerhetsförordningen (2010:1369) att det i Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 1999:5) om allmäntjänstgöring för läkare ska införas tre nya paragrafer, 1 kap. 2 och 11 §§ och 7 kap. 1 §, närmast före 1 kap. 11 § en ny rubrik, samt ett nytt kapitel, 7 kap., av följande lydelse.

1 kap.

2 § I föreskrifterna används beteckningen EES-land för en medlemsstat i Europeiska unionen samt för Norge, Island och Liechtenstein. Vad som anges om EES-land ska även gälla för Schweiz.

Praktiska tjänstgöringen från ett annat EES-land

11 § En läkare får tillgodoräkna sig upp till nio månaders praktisk tjänstgöring som läkare genomförd i ett annat EES-land inom dels invärtesmedicinska specialiteter och barn- och ungdomsmedicin, dels kirurgiska specialiteter, med en minimitid inom var och en av de båda grupperna om tre månader om han eller hon

1. har genomfört tjänstgöringen under handledning,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/55/EU.

2. har fått ett intyg om tjänstgöringen från en verksamhetschef eller motsvarande i tjänstgöringslandet,
3. uppfyller de mål som anges i 2–4 kap, och
4. har genomfört tjänstgöringen efter avlagd svensk läkarexamen.

Handledningen i första stycket 1 ska fullgöras dels av en specialistkompetent läkare under varje tjänstgöringsavsnitt, dels av någon annan befattningshavare som har ett övergripande ansvar för läkares sammanhållna kompetensutveckling.

Intyget i första stycket 2 ska innefatta en beskrivning av tjänstgöringens innehåll och omfattning.

7 kap. Undantagsbestämmelse

1 § Socialstyrelsen kan medge undantag från bestämmelserna i dessa föreskrifter, om det finns särskilda skäl.

Denna författning träder i kraft den 18 januari 2016.

OLIVIA WIGZELL

Gastón Fernández Palma

Avdelningen för regler och behörighet
Hossein Kamali
hossein.kamali@socialstyrelsen.se

Enligt sändlista

Konsekvensutredning

Förslag till nya bestämmelser om erkännande av yrkespraktik som förvärvats i ett annat EES-land eller i Schweiz

Sammanfattning

Det moderniserade yrkeskvalifikationsdirektivet innehåller en skyldighet för medlemsstaterna att erkänna yrkespraktik som genomförts i ett annat EES-land eller Schweiz för yrken som utöver krav på viss examen ställer krav på avslutad yrkespraktik för att få utöva yrket. Socialstyrelsens föreslår därför nya bestämmelser om tillgodoräknande av praktisk tjänstgöring som genomförts i ett annat EES-land eller i Schweiz för läkare, psykologer, kiropraktorer och naprapater. Bestämmelserna omfattar den som avlagt examen eller avslutat sin utbildning i Sverige.

De nya bestämmelserna föreslås föras in i Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 1995:5) om allmäntjänstgöring för läkare, Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2008:34) om praktisk tjänstgöring för psykologer samt i en ny föreskrift vad gäller kiropraktorer och naprapater. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 18 januari 2016.

Bakgrund

År 2005 antogs det ursprungliga yrkeskvalifikationsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer). Direktivet gäller för alla EU-medborgare. Syftet med direktivet är att underlätta för dem som vill utöva ett så kallat reglerat yrke i ett annat land än sitt hemland inom EU.

Yrkeskvalifikationsdirektivet har under åren 2012 - 2013 omförhandlats och såväl ett ändringsdirektiv som en genomförandeförordning har antagits. Ändringsdirektivet ska vara genomfört i medlemsländerna senast den 18 januari 2016. Från och med denna tidpunkt ska även genomförandeförordningen tillämpas.

En särskild utredare har fått i uppgift att föreslå hur det moderniserade yrkeskvalifikationsdirektivet ska genomföras i svensk rätt och förvaltning. I det betänkande¹ som överlämnades har det bland annat föreslagits att det modernise-

¹ Yrkeskvalifikationsdirektivet – ett samlat genomförande, SOU 2014:19

rade yrkeskvalifikationsdirektivet ska genomföras genom en ny horisontell lag och förordning om erkännande av yrkeskvalifikationer. Dessa författningar ska innehålla de bestämmelser i direktivet som ska tillämpas likadant oavsett sektor. Sektorsregleringen ska dock bestå och anpassas till den nya lagen och förordningen. I betänkandet har förslag lämnats till såväl nya författningar som ändringar i gällande lagar och förordningar.

Därefter har regeringen den 5 november 2015 överlämnat en proposition² till riksdagen.

I nuläget har förslagen, med vissa undantag, ännu inte lett till beslut om nya eller ändrade lagar och förordningar. Det kan dock konstateras att Socialstyrelsen ska vara den behöriga myndigheten för yrken inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten enligt det moderniserade direktivet (se 6 § 3 förordningen [2015:284] med instruktion för Socialstyrelsen).

Mot bakgrund av detta har Socialstyrelsen inlett ett arbete med att analysera hur det nya direktivet kan och kommer att påverka Socialstyrelsen och myndighetens verksamhetsområde.

Anmärkning – förutsättningar för svar på denna remiss

Förslagen i denna remiss grundar sig på en analys av direktivet samt de uttalanden och förslag som har presenterats i betänkandet (SOU 2014:19) samt propositionen.

Socialstyrelsen vill klargöra att förslagen kan komma att ändras med anledning av eventuella ändringar i föreslagna lagar och förordningar.

Beskrivning av problemet och vad Socialstyrelsen vill uppnå

Genom ändringsdirektivet införs en skyldighet för medlemsstaterna att erkänna yrkespraktik som genomförts i ett annat EES-land eller Schweiz. Socialstyrelsen bedömer att detta medför att myndigheten behöver ta fram nya bestämmelser om den praktiska tjänstgöringen för läkare, psykologer, kiropraktorer och naprapater. I artikel 55a fastställs att om tillträde till ett reglerat yrke i ursprungsmedlemsstaten kräver en avslutad yrkespraktik ska ursprungsmedlemsstatens behöriga myndighet, vid behandling av en ansökan om tillstånd att få utöva det reglerade yrket, erkänna den yrkespraktik som förvärvats i en annan medlemsstat och beakta yrkespraktik från ett tredjeland. Detta gäller under förutsättning att praktiken är i enlighet med offentliggjorda riktlinjer. En rimlig begränsning för den del av en yrkespraktik som kan förvärvas utomlands får fastställas i nationell lagstiftning. Ett erkännande av yrkespraktik får inte ersätta kraven på att genomgå ett prov för att få tillträde till yrket i fråga.

Hur sådan yrkespraktik som har förvärvats i en annan medlemsstat ska organiseras och erkännas och särskilt handledarens roll ska framgå av de offentliga riktlinjerna.

För svensk del innebär artikel 55a att läkare, psykologer, naprapater och kiropraktorer får möjlighet att tillgodoräkna sig praktisk tjänstgöring genomförd i annat land än i Sverige.

² Regeringens proposition 2015/16:44 - Genomförande av det moderniserade yrkeskvalifikationsdirektivet

I betänkandet (SOU 2014:19) tydliggörs att rätten att erkänna yrkespraktik förutsätter att det i särskilda föreskrifter anges under vilka förutsättningar detta ska ske samt att föreskrifter i första hand förutses inom hälso- och sjukvårdsyrken.³

I 18 § i den föreslagna nya horisontella lagen anges följande: ”Om den som förvärvat yrkeskvalifikationer i Sverige vill utöva ett reglerat yrke här i landet som kräver viss yrkespraktik, ska yrkespraktik gjord i en annan stat inom EES eller i Schweiz erkännas i Sverige om de förutsättningar för yrkespraktik är uppfyllda som anges i de författningar där yrket regleras.”⁴

Vidare anges att för svenskt vidkommande får vad som i direktivet benämns som offentliggjorda riktlinjer anses omfatta förutsättningar som anges i författningar som t.ex. myndighetsföreskrifter.⁵

Med anledning av regeringens bedömning att medlemsstaterna inte är skyldiga att genomföra direktivet vad gäller yrkespraktik förvärvad i tredjeland⁶ samt med beaktande av den kommande översynen av behörighetsprocessen för yrkesutövare med utbildning från tredjeland, föreslås de nya bestämmelserna om yrkespraktik enbart att omfatta yrkesutövare med utbildning i ett EES-land eller Schweiz.

Socialstyrelsens uppfattning, utifrån vad som anges i betänkandet och propositionen, är att nya föreskrifter om erkännande av yrkespraktik för i Sverige berörda yrkesgrupper behöver tas fram.

Praktisk tjänstgöring som läkare

Läkarnas praktiska tjänstgöring regleras i Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 1999:5) om allmäntjänstgöring för läkare. Socialstyrelsen föreslår att det i dessa införs nya bestämmelser om tillgodoräkning av praktisk tjänstgöring genomförd i ett annat EES-land eller Schweiz. Förslaget innebär att yrkesutövaren kan få tillgodoräkna sig upp till 9 månaders praktisk tjänstgöring som genomförts i utlandet. Tjänstgöringen i utlandet får genomföras inom dels de invärtesmedicinska och de barn- och ungdomsmedicinska, dels inom de kirurgiska specialiteterna. Minimitiden inom de båda grupperna ska vara tre månader. Tjänstgöringen ska genomföras under handledning av en specialistkompetent läkare under varje tjänstgöringsavsnitt och av någon annan befattningshavare som har ett övergripande ansvar för läkarens sammanhållna kompetensutveckling. De mål som anges i 2 – 4 kap. i föreskrifterna ska uppfyllas. Läkaren måste också ha fått ett intyg från en verksamhetschef eller motsvarande i utlandet som beskriver tjänstgöringens innehåll och omfattning. Ytterligare krav som föreslås för att få tillgodoräkna sig tjänstgöring i utlandet är att den har genomförts efter avlagd svensk läkarexamen.

Genom att läkarnas allmäntjänstgöring ska avslutas med ett AT-prov⁷ kan den praktiska tjänstgöringen i utlandet inte utgöra den avslutande delen i läkarnas

³ SOU 2014:15, s. 336-337.

⁴ Prop. 2015/16:44, s. 10.

⁵ A. prop. S. 90-91.

⁶ Lagrådsremiss – Genomförande av det moderniserade yrkeskvalifikationsdirektivet, s 82-83

⁷ XXXXXXXX bestämmelser

allmäntjänstgöring. Detta följer också av att det föreslås regleras vilka tjänstgöringsavsnitt som får genomföras i utlandet.

Praktisk tjänstgöring som psykolog

Psykologernas praktiska tjänstgöring regleras i Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2008:34) om praktisk tjänstgöring för psykologer. Socialstyrelsen föreslår att det i dessa införs nya bestämmelser om tillgodoräknande av praktisk tjänstgöring genomförd i ett annat EES-land eller Schweiz. Förslaget innebär att yrkesutövaren kan få tillgodoräkna sig upp till 8 månaders praktisk tjänstgöring som genomförts i utlandet. Tjänstgöringen ska genomföras under handledning av en behörig psykolog och fullgöras enligt de förutsättningar som anges i 3 och 5 §§ i SOSFS 2008:34. Psykologen måste också ha fått ett intyg från sin handledare i utlandet som beskriver tjänstgöringens innehåll och omfattning. Ytterligare föreslagna krav för att få tillgodoräknas är att tjänstgöringen har genomförts efter avlagd svensk psykologexamen. Det föreslås också att den praktiska tjänstgöringen som psykolog ska avslutas i Sverige.

Praktisk tjänstgöring som kiropraktor eller naprapat

Kiropraktorernas och naprapaternas praktiska tjänstgöring är för närvarande inte reglerad i föreskrifter. Socialstyrelsen har istället publicerat riktlinjer för den praktiska tjänstgöringen för dessa två yrkesgrupper.

Att ta fram ett mer heltäckande förslag till föreskrifter om den praktiska tjänstgöringen för kiropraktorer respektive naprapater kräver en utförlig utredning. Socialstyrelsen föreslår därför att det i detta första skede införs nya bestämmelser om att kiropraktorer och naprapater får tillgodoräkna sig upp till 9 månaders praktisk tjänstgöring som genomförts i annat EES-land eller i Schweiz i en ny föreskrift. Det föreslås vidare att tjänstgöringen i utlandet ska genomföras av en behörig kiropraktor respektive naprapat. Yrkesutövaren måste också ha fått ett intyg från handledaren i utlandet som beskriver tjänstgöringens omfattning och innehåll. Även denna tjänstgöring föreslås få genomföras efter avslutad utbildning. Yrkesutövaren ska avsluta den praktiska tjänstgöringen som kiropraktor respektive naprapat i Sverige.

Bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Socialstyrelsens bemyndigande grundar sig på föreslagen förordningsändring som ännu inte har beslutats.

Alternativa lösningar och effekter om ingen reglering kommer till stånd

Att inte utfärda föreskrifterna innebär att enda författningsgrunden skulle vara 18 § i den föreslagna nya horisontella lagen. Lagen är av generell karaktär och inte anpassad efter de yrkesspecifika kraven för yrkespraktik. Socialstyrelsen bedömer att ifall föreskrifterna inte utfärdas uppfyller Sverige inte kraven i direktivet på offentliggjorda riktlinjer.

Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Yrkeskvalifikationsdirektivet har inte tidigare reglerat yrkespraktik genomförd i annat EES-land eller i Schweiz. Den nya regleringen innebär både möjligheter och utmaningar för de som berörs av den, men det är svårt att bedöma i vilken omfattning. Den som har en svensk examen som kiropraktor, läkare, naprapat eller psykolog omfattas av reglerna men det är inte möjligt för Socialstyrelsen att uppskatta i vilken utsträckning denna möjlighet kommer att nyttjas. Förslaget i sig är inte tvingande utan det är upp till den enskilde yrkesutövaren att välja ifall man önskar förlägga delar av yrkespraktiken i ett annat EES-land eller i Schweiz. Reglerna har samma verkan för män och kvinnor.

Enskilda som kommer att genomgå yrkespraktik

Kiropraktorer, läkare, naprapater och psykologer har tidigare inte haft möjlighet att efter svensk examen genomgå föreskriven yrkespraktik i ett land utanför Sverige som grund för svensk primärlegitimation. Den nya regleringen medför att den enskilde yrkesutövaren kommer att ha möjlighet att genomföra delar av sin praktiska tjänstgöring i annat EES-land eller i Schweiz som sedan kan ligga som grund för en svensk primärlegitimation.

För kiropraktorer och naprapater innebär förslaget att de har tillgång till en större arbetsmarknad. Det utgår ingen statlig ersättning för varken arbetsgivaren eller arbetstagaren när yrkespraktiken genomförs i Sverige. De ekonomiska förhållandena är därför desamma ifall yrkespraktiken genomförs i ett EES-land eller i Schweiz. Det är upp till vårdgivaren och den enskilde yrkesutövaren att komma överens om lön och detta kan variera även inom Sverige. Avseende praktiken inom offentlig hälso- och sjukvård genomförs den alltid inom svensk hälso- och sjukvård enligt Socialstyrelsens förslag. Förhållandena ändras därför inte mot den gällande ordningen, och förslaget om yrkespraktik medför per se inga ekonomiska konsekvenser för den enskilde yrkesutövaren.

Läkarnas allmäntjänstgöring ska i enlighet med 3 kap. 5 § patientsäkerhetsförordningen (2010:1369) fullgöras genom anställning som läkare för allmäntjänstgöring (blockförordnande). Anställningen regleras genom ordinarie arbetsrättsliga regler och påverkas inte av Socialstyrelsens förslag.

Även psykologernas yrkespraktik regleras genom ordinarie arbetsrättsliga regelverk. Det är upp till vårdgivaren och den enskilde yrkesutövaren att komma överens lön och detta kan variera även inom Sverige.

Mot bakgrund av att detta område tidigare har varit oreglerat kan det inte uteslutas att det inte för den enskilde kiropraktorn, läkaren, naprapaten eller psykologen som avses kan komma att innebära betungande konsekvenser i form av en förlängd tjänstgöring. Arbetsgivaren i Sverige behöver bedöma den tjänstgöring som genomförts utomlands. Bedömningen kan resultera i att praktiken i hög utsträckning godkänns, men det kan inte uteslutas att det medför en förlängd tjänstgöringstid i Sverige. För läkarna behöver anställningen vara i form av

blockförordnande och detta kan innebära att den enskilde yrkesutövaren inte kan påbörja blocket inom psykiatri i direkt följd till de inledande blocken som genomförts utomlands. Däremot kan det innebära en förkortning av väntetiden för att erhålla AT-plats.

Huvudmän (landsting)

Huvudmännen påverkas främst avseende läkarnas AT. I enlighet med 15 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ska det i landstingen finnas möjlighet till anställning för läkarnas AT i sådan omfattning att alla läkare som avlagt svensk läkarexamen ges möjlighet att fullgöra praktisk tjänstgöring för att få legitimation som läkare. Det följer inget behov av att utöka antalet AT-platser då det är samma målgrupp som avses. Kravet är fortsatt svensk läkarexamen. Däremot kan det medföra ett behov av omstrukturering och anpassning till att läkare inte fullgör sin AT i helhet i Sverige. Vilka kostnader detta kan medföra är svårt att uppskatta då det saknas uppgifter om omfattning. Vidare skiljer sig organisationen hos huvudmännen.

För kiropraktorer och naprapater följer ingen nämnvärd förändring för huvudmännen. De påverkas främst gällande yrkespraktiken inom offentlig hälso- och sjukvård, och där medför Socialstyrelsens förslag inga förändringar. Inte heller gällande psykologer påverkas huvudmännen nämnvärt.

Vårdgivare (offentliga och privata aktörer)

Vårdgivarna i Sverige behöver bedöma den tjänstgöring som genomförts utomlands och det kan inte uteslutas att detta kommer att innebära att den del av tjänstgöringen som genomförs i Sverige kommer att bli längre än om hela den föreskriva tjänstgöringen skulle genomföras i Sverige och därmed innebära ökade kostnader för vårdgivaren. Men det medför även att vårdgivarna inte betalar lön för yrkespraktik som genomförts i ett annat EES-land eller i Schweiz. Den ökade kostnaden för vårdgivarna rör framför allt handledning. Handledarna kan behöva lägga mer tid på att bedöma den tjänstgöring som genomförts utanför Sverige jämfört med om hela yrkespraktiken genomförs i Sverige.

Socialstyrelsen

För Socialstyrelsen bedöms förslagen kunna leda till att prövningarna blir mer komplicerade och tar längre tid. Detta medför i sin förlängning ökade kostnader för personal m.m.

EU-rättslig påverkan

Socialstyrelsen bedömer att de föreslagna ändringarna överensstämmer med Sveriges skyldigheter ur ett EU-rättsligt perspektiv.

Överväganden enligt 14 kap. 3 § regeringsformen

En inskränkning i den kommunala självstyrelsen bör, enligt 14 kap. 3 § regeringsformen, inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål

som föranlett den. Bestämmelsen ger uttryck för en proportionalitetsprincip vad gäller inskränkningar i den kommunala självstyrelsen.

Socialstyrelsen förslag följer av direktivet och den föreslagna horisontella lagen. Socialstyrelsen bedömer därför att den föreslagna ändringen inte per se kan anses innebära ett nytt åliggande för kommuner och landsting

Kostnader och intäkter för kommuner och landsting

I denna del hänvisar till den redogörelse och bedömning som har gjorts ovan när det gäller huvudmän och vårdgivare.

Effekter för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt

Förslaget medför en potentiell större arbetsmarknad för den enskilde, men det innebär också att arbetsgivarna har en större marknad att konkurrera med. Framför allt kan det påverka företag inom kiropraktik, naprapati och psykologi, där många arbetsgivare som erbjuder yrkespraktik är privata. I vilken omfattning detta kommer att påverka är svårt att sja om då yrkeskvalifikationsdirektivet inte tidigare har reglerat yrkespraktik genomförd i annat EES-land eller i Schweiz

Ikraftträdande och informationsinsatser

När det gäller tidpunkten för ikraftträdande av här föreslagna bestämmelser anser Socialstyrelsen att dessa bör träda i kraft den 18 januari 2016. Detta då direktivet måste vara genomfört senast vid detta datum. Detta kommer att medföra att tiden från tryck till datum för ikraftträdande kommer att förkortas i förhållande till Socialstyrelsens normala rutin om fyra veckor.

När det gäller speciella informationsinsatser är det av vikt att på ett klart och tydligt sätt informera berörda aktörer om de ändringar som föreslås och när dessa träder ikraft. Detta kommer att ske dels genom information på Socialstyrelsens hemsida, dels genom att riktade informationsinsatser övervägs. Det sistnämnda kan exempelvis göras genom riktade utskick till berörda aktörer.

Kontaktperson

Hossein Kamali

Tel: 075 247 39 23

E-post: hossein.kamali@socialstyrelsen.se